

Казакова Тетяна
Аспірантка кафедри економічної теорії
Херсонського державного університету,
Даниленко Марія
студентка факультету економіки і менеджменту
Херсонського державного університету, 5 курс

ПРОФЕСІЙНА КАР'ЄРА ЯК ФАКТОР САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ У ВИРОБНИЧОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Формування конкурентного середовища в умовах ринкової економіки України зумовлює необхідність пошуку шляхів підвищення ефективності використання всіх економічних ресурсів. Особливе значення серед них відіграє людина з її здатністю до професійної діяльності в реальному секторі економіки.

Нестабільність соціально-економічного розвитку України, мінливі умови життя людей, нові вимоги ринку праці, різноманіття ідеологічних і соціальних установок у сучасному суспільстві вимагає від людини постійного самовизначення. З огляду на це, особливо актуальною на сьогоднішній день визнана проблема професійного самовизначення, яка є однією з найважливіших сторін благополуччя людини в конкретному суспільстві. Проблема професійного самовизначення має фундаментальний характер у зв'язку з тим, що вмотивований та адекватний вибір професії забезпечує взаємозв'язок професійної та особистісної реалізації, узгодження життєвих планів та намірів із загальнодержавними економічними потребами в кадровому забезпеченні розвитку певних галузей. Раціональне професійне самовизначення особистості дає можливість узгодити потреби ринку праці, виробничого середовища, особистісні переваги працівників. Професійну придатність слід розглядати як базову характеристику процесу професійного самовизначення особистості, який триває протягом усього життя людини і обумовлює її професійну кар'єру.

Важливе методологічне значення для з'ясування змісту професійної кар'єри має економічна категорія «професія». Соціальна потреба у виборі людиною професії у відповідності з особливостями організму та особистості проявилась у процесі розподілу праці, який обумовлює співіснування різних видів людської діяльності у певних пропорціях між різними галузями матеріального і духовного виробництва.

Аналізуючи різні точки зору на визначення професії [3, 4] пропонуємо розглядати її як певний вид трудової діяльності, зумовлений суспільним розподілом праці і вимагає для її виконання здібностей, теоретичних знань і практичних навичок, виробничого досвіду. Вона визначається характером створюваного продукту, знаряддям праці, що використовуються, й специфічними умовами виробництва.

В свою чергу «вибір професії, – вважають П.Самюелсон та В.Нордгауз, - найважливіше рішення, яке ви робите», бо «ваше майбутнє залежить не тільки від ваших власних здібностей, а й від того, як економічні сили, що перебувають поза вашим контролем, впливають на вашу платню» [5, с. 324].

Особливе місце в системі професійного самовизначення (виборі професії) людини має професійна кар'єра. В літературних джерелах немає чіткого визначення професійної кар'єри. Є безліч термінів («кар'єра», «трудова кар'єра», «ділова кар'єра», «професійно-кваліфікаційне просування», «внутрішньо-організаційна кар'єра», тощо), автори яких намагаються показати своє бачення означеної категорії. Ми вважаємо, що саме термін «професійна кар'єра» найбільш повно відображає сутність явища, яке пов'язане з самовизначенням, та є об'єктивно необхідним для підвищення ефективності сучасного виробництва й потребує відповідного управління на підприємстві.

Цікавою є думка Лозовецької В.Т., яка зазначає, що «професійна кар'єра – це рух на шляху оволодіння певними цінностями, благами, визнання в суспільстві чи організації. Такими є: посадові щаблі, рівні ієрархії; щаблі кваліфікованих сходів та пов'язані з нею розряди, диференціюючи навички і знання людей за рівнем майстерності; ранги, які відображають рівень вкладу працівника в розвиток організації (вислуга років, унікальні раціональні пропозиції, вирішальні для організації пропозиції), його положення в колективі; щаблі як ступеня впливу в організації (участь у прийнятті важливих рішень, близькість до керівництва); рівні матеріальної винагороди, доходу» [2, с. 24].

Аналізуючи підходи Сотникової С.І., Савченко В.А., Гаєвського О.І. та ін. [1, 4, 6] визначимо, що професійна кар'єра – це самовизначення працівника, становлення його як професіонала, кваліфікованого фахівця в своїй справі, що відбувається протягом усього трудового життя працівника для його особистої і суспільної самореалізації. Зв'язок у системі «людина – виробництво» обґрунтовує те, що професійна кар'єра, з одного боку, є важливою особистісною характеристикою, а з іншого боку – фактором успішного кадрового менеджменту.

Список використаних джерел:

1. Гаєвський О.І. Основи науки управління / О.І. Гаєвський – К.: МАУП, 1998. – 112 с.
2. Лозовецька В.Т. Професійне становлення особистості в сучасних умовах праці / В.Т. Лозовецька // Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, 2013. – С. 20-25
3. Овсяннікова В. В. Особливості професійної кар'єри особистості / В. В. Овсяннікова // Проблеми сучасної психології. - 2013. - № 1. - С. 91-104
4. Савченко В. А. Управління розвитком персоналу / В. А. Савченко. – К. : КНЕУ, 2002. – 351 с.
5. Самюелсон П. Макроекономіка: / П. Самюелсон, В. Нордгауз; перекл. з англ. – К: Основи, 1995. – С. 322 – 328.
6. Сотникова, С.І. Управління кар'єрою: Навчальний посібник / С.І. Сотникова. - М.: ИНФРА-М, 2001